

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

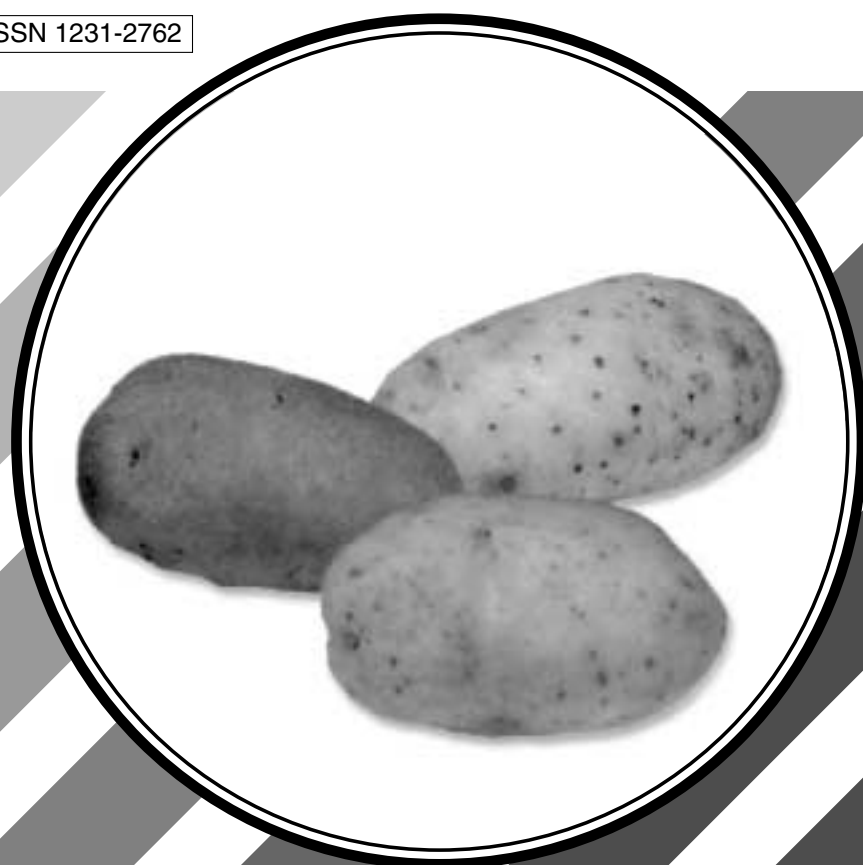
NR
20

RYNEK ZIEMNIAKA

stan i perspektywy

ISSN 1231-2762

**RAPORTY
RYNKOWE**

LISTOPAD 2001

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Produkcja ziemniaków – *W. Dzwonkowski, J. Chotkowski*
- III. Popyt na ziemniaki – *W. Dzwonkowski, I. Szczepaniak, E. Rosiak*
- IV. Handel zagraniczny ziemniakami i ich przetworami – *W. Dzwonkowski*
- V. Ceny ziemniaków i ich przetworów – *W. Dzwonkowski*
- VI. Rynek ziemniaków w Europie – *J. Rembeza*

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel: 827-36-64

AUTORZY:

mgr Wiesław Dzwonkowski

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 612

mgr Iwona Szczepaniak

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 770

dr Ewa Rosiak

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 595

dr Jacek Chotkowski

• IHAR • Bonin k. Koszalina
Tel.: (0 94) 342-30-31

dr Jerzy Rembeza

• IHAR • Bonin k. Koszalina
Tel.: (0 94) 342-30-31

Raport zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 30.10.2001 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w kwietniu 2002 r.

REASUMPCJA

Zbiory ziemniaków w 2001 r. wyniosły 20,4 mln ton i były mniejsze od ubiegłorocznych o 15,8%. Obniżenie zbiorów było wynikiem zmniejszenia powierzchni ich uprawy, w większym jednak stopniu skutkiem obniżenia plonów.

Plony ziemniaków w 2001 r. wyniosły 171 dt/ha i były niższe od ubiegłorocznych o 11,9%. Warunki termiczno-wilgotnościowe były korzystne dla wegetacji ziemniaków, ale jednocześnie ciepła i wilgotna pogoda stwarzała zagrożenie rozwoju wielu chorób grzybowych. Na plantacjach nie objętych zabiegami ochronnymi, nastąpiło silne porażenie zarazą ziemniaka i innymi chorobami. Wpłynęło to na znaczące obniżenie plonów, jak również pogorszyło trwałość przechowywania ziemniaków. W gospodarstwach towarowych, gdzie uprawa ziemniaków jest poddana rygorom rynkowym i stosuje się nowoczesne technologie uprawy (w tym niezbędne zabiegi ochronne), plony wahały się w przedziale 250–350 dt/ha.

Uprawa ziemniaków w Polsce charakteryzuje się bardzo niską towarowością produkcji i dużym jej rozdrobnieniem. W gospodarstwach uprawiających ziemniaki na własne potrzeby praktycznie nie stosuje się sadzeniaków kwalifikowanych, bar-

dzo niski jest też poziom nawożenia mineralnego i znikome wykorzystanie środków ochrony. W konsekwencji w gospodarstwach tych występują duże wahania plonów, co kształtuje dużą zmienność produkcji ziemniaków w skali całego kraju. W tej sytuacji od wielu lat brak jest postępu w plonowaniu ziemniaków. Ich przeciętny poziom w ostatnich 10 latach wynosił średnio 171 dt/ha, podczas gdy w UE w ostatnich latach z 1 ha zbierano średnio 320–340 dt/ha.

W 2001 r. utrzymała się trwała tendencja ograniczania uprawy ziemniaków. W bieżącym roku powierzchnia uprawy ziemniaków została zmniejszona aż o prawie 60 tys. ha w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 1194 tys. ha. Spadek areалу ziemniaków w 2001 r. był większy niż w poprzednim roku, kiedy areal przeznaczony pod ziemniaki zmniejszył się o ok. 17 tys. ha. Powierzchnia uprawy ziemniaków w 2001 roku była niższa niż 1990 r. o 640 tys. ha, tj. o 35%. Udział ziemniaków w strukturze zasiewów po raz pierwszy spadł poniżej 10% i wyniósł 9,6%.

Następstwem niższej produkcji ziemniaków w 2001 r. jest ich zmniejszone zużycie wewnątrz gospodarstw. Dotyczy to zwłaszcza ziemniaków z przeznaczeniem na pasze, gdyż poziom samozaopatrzenia ro-

dzin rolniczych będzie tylko nieznacznie niższy. Zmniejszą się również obroty rynkowe ziemniakami o ok. 0,3 mln ton do poziomu ok. 3,4 mln ton. Wynika to przede wszystkim z ograniczenia przerobu ziemniaków przez przemysł o ok. 0,25 mln ton do 1,38 mln ton. Sprzedaż ziemniaków świeżych do bezpośredniej konsumpcji będzie tylko niewiele mniejsza niż w sezonie 2000/01 i wyniesie ok. 2 mln ton.

W sezonie 2000/01 niskie ceny spowodowały przejściowy wzrost popytu na ziemniaki. W sezonie 2000/01 spożycie ziemniaków wyniosło 132 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca i było o 1 kg wyższe niż w sezonie poprzednim. Globalna konsumpcja ziemniaków zwiększyła się do 5100 tys. ton wobec 5060 tys. ton w sezonie 1999/2000. Konsumpcja przetworów ziemniaczanych (chipsy, frytki, puree ziemniaczane, placki ziemniaczane, ziemniaki konserwowane) wciąż nie przekroczyła 10% ich całkowitego spożycia. W sezonie 2000/01 wyniosła ona ok. 12 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

W sezonie 2000/2001 przerób ziemniaków na skrobię i susze wzrósł łącznie do prawie 1 mln ton. Wyższa była również produkcja spirytusu z ziemniaków. Utrzymana została także wzrostowa tendencja

Tabela 1

Bilans ziemniaków (tys. ton)

Wyszczególnienie	1986/87- 1988/89	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02 *
Zbiory	36674	27217	20776	25949	19927	24232	20400
Import	85	35	66	24	131	39	60
Razem do dyspozycji	36579	27252	20842	25973	20058	24271	20460
Zużycie w gospodarstwach	24548	18541	14496	18385	14638	17150	14607
- sadzenie	4723	3100	2950	2950	2850	2850	2800
- spasanie	17274	12791	8896	12735	9158	11650	8637
- samozaopatrzenie	2550	2650	2650	2700	2630	2650	2630
Sprzedaż razem	6273	4211	3356	3826	2969	3729	3435
- na konsumpcję	2818	2352	2147	2089	2000	2010	2000
- na zaopatrzenie przemysłu**	2708	2067	1140	1562	908	1630	1375
- na eksport	747	72	69	175	61	84	60
Ubytki i straty	5939	4500	2990	3763	2451	3392	2958

* szacunek

**ziemniaki zużyte przez przemysł, bez względu na przeznaczenie

Źródło: Dane GUS

przerobu ziemniaków na pozostałe przetwory spożywcze, tj. głównie chipsy i frytki.

Dotychczasowy przebieg jesiennej kampanii 2001 r. pozwala przewidywać, że przerób ziemniaków na skrobię, spirytus i susze spożywcze w sezonie 2001/02 obniży się i łącznie wyniesie ok. 935 tys. ton. Utrzyma się za to nadal wzrostowa tendencja przerobu ziemniaków na pozostałe przetwory spożywcze, choć jego tempo wzrostu nie będzie już tak wysokie jak w ostatnich latach.

W sezonie 2000/01 nastąpiła poprawa w bilansie handlu zagranicznym ziemniakami i produktami ich przerobu, głównie za sprawą znaczącego zwiększenia eksportu przetworów ziemniaczanych. W minionym sezonie wartość eksportu ziemniaków

i produktów ziemniaczanych wyniosła blisko 80 mln USD, a wydatki związane z ich importem kształtowały się na poziomie niespełna 56 mln USD. W konsekwencji dodatni bilans obrotów handlowych w tym sektorze w sezonie 2000/01 wyniósł prawie 24 mln USD, co w porównaniu z poprzednim sezonem stanowiło poprawę o ponad 17 mln USD. W sezonie 2001/02, mimo niższych zbiorów ziemniaków, sytuacja w zakresie kształtowania się bilansu handlowego nie powinna ulec pogorszeniu.

Wysoka podaż ziemniaków spowodowała, że ceny w sezonie 2000/01 były znacznie niższe niż w sezonie poprzednim. Średnioroczny poziom cen targowiskowych w ciągu całego sezonu minionego wyniósł ok. 378 zł/t i był niższy o ponad 16% niż w sezonie 1999/00. Jednak dużo niż-

sze zbiory ziemniaków w 2001 r. przyczynią się do wzrostu ich cen w 2001//02 roku.

Średnioroczne ceny ziemniaków na targowiskach w bieżącym sezonie wyniosą 430–440 zł/t i będą wówczas o przynajmniej 15% wyższe niż rok wcześniej. Wyższe będą również ceny skupu ziemniaków. Wzrosną ceny zarówno skupowanych ziemniaków jadalnych, jak i tych przeznaczonych do produkcji frytek i chipsów. Również ceny płacone za ziemniaki skrobiowe są wyższe niż w 2000 r. Średnia cena zakupu skrobi wahała się od 0,77 do 0,91 zł. Daje to cenę płaconą w skupie za ziemniaki o zawartości skrobi 18,5%, w przedziale 142–168 zł/t. Natomiast w skupie ziemniaków na potrzeby suszów spożywczych ceny ustalono na poziomie 150–195 zł/t.

SUMMARY

Potato crops in the year 2001 totalled 20,4 mill tons, which was down from last year by 15,8%. The decline resulted from some reduction in potato area and mainly from the decline in potato yield.

Potato yields in the year 2001 amounted to 171 dt/ha and were lower by 11,9% from the last year's record. The developments of temperatures and humidity were favourable for potato growth but simultaneously warm and wet weather exposed plants for a risk of many fungi diseases. The plantations that had not been subject to chemical protection were seriously affected with phytophthora and other diseases. Such situation resulted in a significant decline of potato yields and worsened the possibilities of potato storage. On the farms producing for the market, where potato cultivation is conducted with the use of modern technologies (including necessary chemical protection) the yields varied around 230–250 dt/ha.

The production of potatoes in Poland is featured with low level of marketed production and extreme fragmentation. The farms producing potatoes for their own needs do not use qualified seeds; also, the level of mineral fertilising and chemical protection is very low. Reflecting that potato production on these farms in the country-scale shows a great degree of volatility. Having such situation

there is a lack of improvement in the level of potato yields since many years. Average potato yields over the last ten years amounted to 171 dt/ha, while in the EU potato yields in the last years averaged some 320–340 dt/ha.

The tendency to reduce potato area reminded in the year 2001, when it declined by almost 60 thousand ha to 1194 thousand ha. Decline in potato area strengthen in the current year as compared to the year 2000 when it shrunk by 17 thousand ha. The area planted of potatoes in the year 2001 was lower than recorded in 1990 by 640 thousand ha or 35%. Potato share in the crop rotation declined for the first time below 10% and amounted to 9,6%.

Reflecting lower production the year 2001 the use of potatoes at the farm level, which particularly concerns feed potatoes, because the level of potato self-catering will decline just negligibly. The market turnover in potatoes is also expected to decline by approx. 0,3 mill tons to 3,4 mill tons. This decline results mainly from a reduction in potato processing by about 0,25 mill tons to 1,38 mill tons. The sales of fresh potatoes for consumption will decline just slightly as compared to the 2000/01 season and would total about 2 mill tons.

Low prices in the season of 2000/01 led to a temporary increase

in demand for potatoes. Per capita potato consumption in the 2000/01 season amounted to 132 kg and was up by 1 kg from the previous season. Total food use of potatoes increased to 5100 thousand tons versus 5060 thousand tons in the season of 1999/00. Amounting to about 12 kg per capita, the consumption of potato products (chips, crisps, puree, preserved potatoes) still did not exceed 10% of total potato consumption.

The processing of potatoes for starch and dried potatoes increased to almost 1 mill tons. In addition, the production of potato spirit was higher. Upward tendency in potato processing for other food products such as chips and crisps was continued.

Having acknowledged insofar developments of the 2001 campaign we forecast decline in the processing of potatoes for starch, spirit and dried potatoes for consumption to about 935 thousand tons in the season of 2001/02. On the other hand upward tendency in potato processing for other food products will remain, but with lower dynamics than recorded in the previous seasons.

The 2000/01 season brought an improvement in the balance of foreign trade in potatoes and potato products, mainly because of significant increase in exports of potato products. The value of exports of potato

Potato Balance sheet ('000 t)

Item	1986/87-1988/89	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001/02*
Crops	36674	27217	20776	25949	19927	24232	20400
Imports	85	35	66	24	131	39	60
Total supply	36579	27252	20842	25973	20058	24271	20460
On-farm use	24548	18541	14496	18385	14638	17150	14607
- seeds	4723	3100	2950	2950	2850	2850	2800
- feed	17274	12791	8896	12735	9158	11650	8637
- self-consumption	2550	2650	2650	2700	2630	2650	2630
Total sales	6273	4211	3356	3826	2969	3729	3435
- for consumption	2818	2352	2147	2089	2000	2010	2000
- for industrial use**	2708	2067	1140	1562	908	1630	1375
- exports	747	72	69	175	61	84	60
Wastes and losses	5939	4500	2990	3763	2451	3392	2958

* forecast

**industrial use irrespectively of the branch

Source: CSO

products in the season of 2000/01 totalled close to 80 mill USD, while the expenditure on their imports to almost 56 mill USD. Therefore positive balance of foreign trade in this sector totalled slightly below 24 mill USD, which was 17 mill USD up from the previous season. Despite lower potato crops, the situation in foreign trade in the season of 2001/02 should not deteriorate.

Reflecting bulk supplies in the season of 2000/01 potato prices fell si-

gnificantly below the level observed in the preceding season. Potato prices recorded at local spot markets in the 2000/01 season averaged circa 378 PLN/t, which was down by 16% from 1999/00. However, significant reduction in crops this season will push up potato prices in the season of 2001/02.

Average potato prices at local spot markets in the current season are forecast at 430–440 PLN/t, which would be 15% higher than a year ago. The

price increases would concern the potatoes for consumption as well as those for the production of chips and crisps. The prices of starch potatoes are also expected to increase as compared to the year 2000. Average price of starch fluctuated between 0,77 and 0,91 PLN, which gives 142–168 PLN/t of raw potatoes with starch content of 18,5%. On the other hand, procurement prices of potatoes for the manufacture of dried potatoes for consumption have been fixed at the level of 150–195 PLN/t.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek rzepaku /20/ • listopad 2001,
2. Rynek owoców i warzyw /19/ • listopad 2001,
3. Rynek cukru /20/ • grudzień 2001,
4. Popyt na żywność /2/ • grudzień 2001,
5. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /14/ • grudzień 2001,
6. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /21/ • kwiecień 2002,
7. Rynek pasz /11/ • kwiecień 2002,
8. Rynek mleka /22/ • kwiecień 2002,
9. Rynek ziemniaka /21/ • kwiecień 2002,
10. Rynek drobiu i jaj /21/ • maj 2002,
11. Rynek mięsa /22/ • maj 2002,
12. Rynek zbóż /22/ • czerwiec 2002,
13. Rynek ziemi rolniczej /5/ • lipiec 2002.

Prenumerata roczna Raportu (2 zeszyty) wynosi 30 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0 22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
